

روایتے از زندگی و زمانہ آیت اللہ

اکبر ہائے رفیعہ

تصمیم بهاری

بهار ۱۳۹۱ به همراه مدیر انتشارات سایان تصمیم گرفتیم در ادامه‌ی مجموعه دایرةالمعارف‌های مضور، کتابی درباره‌ی زندگی و زمانه آیت‌الله هاشمی رفسنجانی منتشر کنیم. از نگاه بیرونی جایگاه هاشمی در آن ایام نسبتی با جایگاه امروزش نداشت. محمود احمدی‌نژاد بر سر کار بود که از هیچ تلاشی برای انزوای بیشتر او فروگذار نمی‌کرد. مجلس در اختیار اصول‌گرایانی بود که برخی از آنان هاشمی را از سران فتنه می‌دانستند و هیچ کدام از جایگاهایی را که در اختیار هاشمی رفسنجانی بود بر نمی‌تابیدند. با حاشیه‌سازی‌های فراوان مانع ادامه ریاست او بر مجلس خبرگان رهبری شده بودند. چند سالی بود که خطبه‌هایش در نمازجمعه قطع شده بود و او را که تا سال ۸۸ تنها خطبه‌خوان روز قدس بود از این جایگاه نیز کنار گذاشته بودند. فرزندش مهدی در حال محاکمه بود و تلویزیون بارها تصویر آیت‌الله را در کنار موسوی، کروبی و خاتمی در ردیف فتنه‌گران تبلیغ می‌کرد. از سوی دیگر ما در حال نهایی‌سازی کتابی درباره زندگی و زمانه آیت‌الله خامنه‌ای رهبر معظم انقلاب بودیم که به نظر بسیاری حساس‌ترین کتاب تاریخ جمهوری اسلامی است چرا که به حساس‌ترین جایگاه در نظام جمهوری اسلامی می‌پردازد.

در این شرایط پرداختن به زندگی هاشمی برای من و ناشر چندان منطقی به نظر نمی‌رسید. ناشر به معنای دقیق کلمه خصوصی فعالیت می‌کند و ورود به این موضوع می‌توانست دردسرهای فراوانی برای او ایجاد کند. حتی در آن شرایط که همه چیز علیه هاشمی بود تصور مجوز نگرفتن کتابی درباره‌ی او چندان دور از ذهن نبود. در یک جریان خصوصی توقف یک پروژه‌ی پرهزینه می‌تواند مشکلات جبران‌ناپذیری ایجاد کند. برخی دوستان و مشاوران دلسوز معتقد بودند ورود به این حوزه ممکن است مراحل سخت مجوز گرفتن برای کتاب زندگی رهبری را نیز به یک مسیر غیر ممکن تبدیل کند.

من نیز به‌عنوان نویسنده کار خود را از تاریخ جنگ آغاز کرده بودم و با انتشار کتاب‌هایی پیرامون جنگ و زندگی امام خمینی، نویسنده‌ای انقلابی و مذهبی شناخته می‌شدم که آن زمان بسیاری از دوستان هاشمی را تا حد یک ضدانقلاب محاکمه می‌کردند. دوستان پخته و پیرمردی هم داشته و دارم که نگاهشان بسیار عمیق‌تر بود و تجربه‌های پر فراز و فرود سال‌های جمهوری اسلامی به آنان آموخته بود که نباید به آدم‌ها سیاه و سفید نگاه کرد و بر اساس شنیده‌ها حکم داد. بسیاری از آن‌ها نیز هرچند پرداختن به زندگی هاشمی را مناسب راهی که من در آن قرار گرفته‌ام می‌دانستند اما توصیه می‌کردند که شرایط را در نظر بگیرم و قدری با تأخیر به این موضوع بپردازم. ورود من به این عرصه شاید به معنای از دست دادن بسیاری از دوستان، دوستی‌ها و تغییر نگاه مسئولانی می‌شد که مرا می‌شناختند و شاید زمینه‌ساز دردسرهای فراوانی در ادامه مسیر.

اما این معادله ضلع سومی هم داشت و آن مردمی که در این سال‌های کم‌رونق نشر و انتشارات رونقی به بازار کتاب‌های ما داده بودند که توانستیم سرپا بمانیم. هرچند بسیاری گمان می‌کنند کتاب‌های تاریخ جنگ و زندگی امام خمینی به واسطه خرید نهادهای امروز به چاپ پنجم رسیده است اما خود می‌دانستیم که حداقل دو سوم این فروش‌ها مردمی و در کتاب‌فروشی‌ها بوده است. هزار که ایمیلی از گوشه‌کنار

مقدمه چاپ دوم

در بهار سال ۹۵ دوستان زیادی دلسوزانه توصیه می‌کردند حداقل یک سال انتشار کتاب روایتی زندگی و زمانه‌ی آیت‌الله هاشمی رفسنجانی را به تأخیر بیندازید تا کارهای دیگران آسیب نبیند. حالا این روزها بسیاری از همان دوستان می‌گویند: «چه خوب که به اصرار و توصیه ما گوش نکردید.» خدا را شاکریم که این اثر در همان زمان که باید، منتشر شد. ناگفته نماند که اگر نامه تاریخی آیت‌الله هاشمی رفسنجانی نبود ممکن بود انتشار این اثر با تنگنای سختی روبه‌رو شود. ماجرا چنین بود که پس از آماده‌شدن کتاب، حدس می‌زدیم مرحله‌ی بررسی و صدور مجوز خیلی طولانی شود و کتاب به نمایشگاه کتاب تهران نرسد، هشتم فروردین ۹۵ نامه‌ای برای آیت‌الله نوشتیم و خواستیم در گرفتن مجوز کتاب یاریمان دهد. دستخط را همان روز در حاشیه‌ی نامه‌ی نگارنده، برای وزیر ارشاد نوشتند: «جناب دکتر علی جنتی، زحمت زیادی کشیده‌اند که به نمایشگاه کتاب برسد لطفاً دستور بدهید با اولویت و سرعت مجوز صادر شود.» تصویر این دستخط برای اولین بار در این کتاب منتشر شده است.

پس از درگذشت تأثیربرانگیز آیت‌الله هاشمی رفسنجانی، کتاب زندگی و زمانه در کانون توجه داخلی و خارجی قرار گرفت و همزمان از کتابفروشی‌های سطح شهر خبر رسید که کتاب با استقبال فراوان مخاطبان مواجه شده است.

کتابی که پیش روی شماست چاپ دوم و ویرایش جدید اثری است که اردیبهشت ماه ۱۳۹۵ با حضور آیت‌الله هاشمی رفسنجانی و جمعی از مقامات، اندیشمندان و اهالی فرهنگ و هنر رونمایی شد. در آن جلسه آیت‌الله هاشمی رفسنجانی در سخنانش این کتاب را به دلیل استفاده از منابع متعدد و همچنین استفاده از اسناد و تصاویر، جامع‌تر از خاطرات منتشرشده خودش معرفی کرد و تأکید کرد: «نویسنده با قلم و ادبیات مستقل خود اقدام به نوشتن این کتاب کرده است.»

کتابی که رونمایی شد، زندگی آیت‌الله هاشمی رفسنجانی از تولد تا پایان سال ۹۴ را روایت می‌کرد و هم‌اکنون با اضافه‌شدن ۳۶ صفحه در قالب فصل ۱۱، زندگی و زمانه‌ی آیت‌الله هاشمی رفسنجانی از ولادت تا ارتحال را روایت می‌کند. کتابی که به جز فصل ۱۱ با نام روز رفتن، توسط آیت‌الله هاشمی رفسنجانی خوانده شده است.

هم‌اکنون این تنها کتابی است که جزئیات زندگی و زمانه‌ی آیت‌الله هاشمی رفسنجانی را همراه با ۱۷۰۰ تصویر کم‌تر دیده‌شده روایت می‌کند؛ روایتی از تولد و کودکی آیت‌الله تا اولین جمع‌های پس از درگذشت غافل‌گیرکننده‌ی او.

در مدتی که از انتشار کتاب می‌گذرد عزیزان بسیاری از مخاطبین عمومی و متخصصین تاریخ و علوم سیاسی نظرات خویش را به نگارنده منتقل کردند که از آن‌ها سپاسگزارم؛ به‌ویژه از برادران عزیز آقایان عباس سلیمی نمین و حسن بهشتی‌پور که بسیار موثکافانه و دقیق کتاب را مطالعه کردند و برخی نکات تاریخی را تذکر دادند که در ویرایش جدید مدنظر قرار گرفت. از دکتر حسام‌الدین آشنا و دکتر سید عباس صالحی نیز بابت همراهی در انتشار ویرایش جدید کتاب سپاسگزارم.

جعفر شیرعلی‌نیا

آخرین روزهای زمستان ۱۳۹۵

کشور و خارج از کشور به دستمان می‌رسید دلگرم‌تر شده‌ایم که مردم ما را باور کرده‌اند؛ به‌ویژه صداقت و انصاف نهفته در کتاب‌ها را. کتاب هاشمی در آن شرایط خریداری دولتی نداشت و امروز نیز بسیاری از نهادهایی که کتاب می‌خرند یقیناً است کتاب هاشمی را بخردند. انتشار کتاب هاشمی می‌توانست روی فروش کتاب‌های دیگر به‌ویژه کتاب رهبری که بطور طبیعی موردقبال برخی نهادها بود، تأثیر منفی بگذارد؛ چه‌بسا آگاهی از دردست‌اقدام‌بودن این کتاب چنین کرد و امروز کتاب رهبری نیز بر دوش خریدهای مردمی پیش می‌رود. شرح جذاب و گاه دردناک این ماجرا را به زمانی دیگر موکول می‌کنم.

مردمی که از آن سخن می‌گویم غالباً فارغ از دسته‌بندی‌های سیاسی روزمره هستند و البته ذهن شفاهی بسیاری از آن‌ها اغلب تصاویری از وقایع تاریخی دارد که با تصویر اهل مطالعه فاصله‌ی فراوانی دارد چرا که آن‌ها غالباً روایت ماجراهای تاریخی را از زبان اهالی سیاست و رقابت سیاسی شنیده‌اند یا از پشت عینک سیاست‌زده صداسیمای وطن و یا تلویزیون‌های ضدایرانی خارج از وطن. هاشمی رفسنجانی از کسانی است که روایت زندگی او زمانه‌ی او گرفتار حواشی بسیاری بوده است و مردم در دوره‌های مختلف روایت‌های فراوان و بسیار متضادی از او شنیده‌اند. روایت گروه‌های چپ و مجاهدین خلق در سال‌های ۵۷ تا ۶۰ که روایتی از روی دشمنی و در جهت حذف او بوده است، روایت سال‌های ۶۰ تا ۷۶ که روایتی مهربان با هاشمی است که او را نزدیک‌ترین یار دو رهبر انقلاب اسلامی نشان می‌دهد و مردی یگانه. روایت سوم که همچون روایت دوم ۱۶ سال عمر دارد، روایتی است که هاشمی را سرچشمه‌ی بسیاری از مشکلات کشور معرفی می‌کند. هشت سال روایتگر این دوران جناح چپ و اصلاح‌طلبان هستند و هشت سال نیز اصول‌گرایان و جناح راست. عجیب آن‌که ۱۶ سال فشار، انتقاد و تخریب منجر به حذف هاشمی نشد؛ درحالی‌که بسیاری تحمل چند ماه‌ش را نداشتند. همین یک ویژگی کافی است تا شناختش ضروری شود. اما او کیست؟

آب شور پسته‌ی شیرین

اکبر هاشمی رفسنجانی متولد روستای بهرمان از منطقه نوق رفسنجان در استان کرمان است؛ متولد کویر، نوق زمین و آبی شور دارد. در خاطرات هاشمی اشاره شده که وزرای کشاورزی پس از آزمایش آب و شناسایی زمین منطقه آن را نامناسب و غیرقابل کشت تشخیص داده‌اند اما اهالی نوق از همین زمین پسته‌ای مرغوب می‌گیرند و جالیزهایی آباد دارند و اغلب از کشاورزی روزگار می‌گذرانند. زندگی اکبر هاشمی رویش‌های کویری زیادی دارد؛ رویش‌هایی در حوزه فرهنگ، سیاست، مبارزه و حتی ساخت‌وساز خانه در پیش از انقلاب. می‌گویند شانس در خانه آدم‌های سخت‌کوش را بیشتر می‌زند و این شاید یاداش سخت‌کوشی باشد و عنوان شانس برای آن مناسب نباشد. وقتی در نوجوانی اکبر از روستا به شهر قم می‌آید سه سال حتی ایام تعطیل را به درس حوزه مشغول می‌شود و از قم خارج نمی‌شود. در این مقطع یکی از بزرگ‌ترین اتفاقات زندگی‌اش رقم می‌خورد؛ همسایگی با حاج آقا روح‌الله خمینی، در همان ابتدای طلبگی، پیوندی که برقرار می‌ماند یا حاج آقا روح‌الله، آیت‌الله خمینی و سپس امام خمینی.

اولین فعالیت گسترده‌اش فرهنگی و ملی بود. انتشار یکی از برترین نشریات آن روزگار با دست خالی که هزینه‌اش از پیش‌فروش تأمین می‌شد؛ یکی دیگر از پسته‌های شیرینی بود که او و دوستانش در زمین شور کشت کردند؛ نشریه‌ای که مقالاتی از علامه طباطبائی، استاد مطهری، مهندس بازرگان، بهشتی و ... داشت.

دفترچه‌ای که برای پیش‌فروش نشریات در سراسر کشور از اسم و آدرس فعالان علاقه‌مند داشت در آغاز نهضت آیت‌الله خمینی برای انتشار سخنان او در سراسر کشور به کار آمد و هاشمی جوان از همان ابتدا نقشی محوری در مبارزه پیدا کرد. آیا می‌توان این را شانس شیخ اکبر نامید؟

علاقه‌اش به تحقیق منجر به انتشار دو کتاب مشهور در دهه ۱۳۴۰ شد یکی ترجمه‌ای از کتابی درباره فلسطین که مقدمه مشهوری بر آن نوشت و دیگری کتابی درباره امیرکبیر. هر دو کتاب نام او را در میان دانشگاهیان و روشنفکران نیز مطرح کرد و البته ساواک نیز به نام هاشمی حساس شد.

حساسیت ساواک و بی‌پروایی در نقد حکومت، او را همنشین زندان‌ها و شکنجه‌های سخت قرار داد. اولین بار که طلبه‌ای ۲۴ ساله بود در منبری در همدان نقدی به حکومت کرد که بازداشتی کوتاه در سال ۱۳۳۷ برایش رقم زد؛ چند سال مانده به آغاز نهضت آیت‌الله خمینی. دومین بازداشتش که به زندان و شکنجه‌های تا حد مرگ منجر شد سال ۱۳۴۳ در حاشیه پرونده ترور حسنعلی منصور بود.

زندان‌های گاه‌وبیگاه و دست‌تنگی‌های روزهای مبارزه او را از حرکت باز نداشت. وقتی تنگنای مالی مبارزان شدید شد هاشمی حتی از ساخت‌وساز خانه دریغ نکرد و به زندگی خود و دیگران رونق داد. از مبارزان مسلح سازمان مجاهدین خلق تا روحانیون یا او در ارتباط بودند و او به آن‌ها کمک می‌کرد. گاه صدها ساعت یک نفر را پیش خرید می‌کرد و پولی می‌داد تا در نهج‌البلاغه یا قرآن تحقیق کند.

از تفاوت‌های اساسی او و بسیاری از مبارزان و هم‌لباسان در پیش از انقلاب، سفرش به دور دنیا است. در سال‌های ۵۳ و ۵۴، در اروپا به بلژیک، فرانسه، انگلستان، آلمان ... در آسیا به ژاپن، ترکیه، سوریه، لبنان، پاکستان و عراق رفت و بیست ایالت آمریکا را نیز از نزدیک دید.

پس از بازگشت از سفرهای دور دنیا بازداشت شد. یکی از کارهای هاشمی در دوران زندان حفظ قرآن بود و در چند بازداشت ۲۵ جزء قرآن را حفظ کرد. در زندان سال ۵۴ با توجه به مدارک و اتهام‌هایی که به او تفهیم شده بود دریافت مدت طولانی در حبس خواهد بود. بهترین کاری که به ذهنش رسید کاری قرآنی بود که مدت‌ها طرحش را در ذهن داشت؛ دایرةالمعارفی قرآنی که نوعی کلید استفاده موضوعی از قرآن بود. در همان زندان کمیته مشترک بدون همراه داشتن قرآن و دفترچه یادداشت کارش را آغاز کرد؛ «از حافظه‌ام یاری جستم، زیرا آن روزها بیشتر آیات قرآن را با لفظ و ترتیب در ذهن داشتیم». در ذهن تحلیل می‌کرد و در ذهن می‌نوشت؛ حدود یک ماه. پس از بازجویی و رفتن به بند عمومی، هم قرآن رسید هم دفترچه یادداشت. ابتدا ذهن نوشته‌ها را پیاده کرد و بعد کار را ادامه داد. این قبض‌های روزهای غربت بعدها با همکاری محققانی دیگر تبدیل به ۲۰ جلد تفسیر راه‌نما و ۳۳ جلد فرهنگ قرآن شد.

اگر امروز هاشمی پس از ۱۶ سال از شوره‌زار تخریب‌های فراوان عبور کرده و در سال‌های ۹۲ تا ۹۴ تأثیرگذارترین چهره انتخابات‌های ریاست‌جمهوری، مجلس و خبرگان می‌شود ریشه در این سابقه دارد. می‌توان هاشمی را دوست داشت یا نداشت، با عقاید و فکرش همراه بود یا نبود اما سخت است از کنار زندگی او بی‌تفاوت گذشت و نمی‌توان به این همه سخت‌کوشی احترام نگذاشت.

❏ درباره این کتاب

یادداشت‌های روزانه هاشمی را به دقت برای نگارش کتاب‌هایم پیرامون جنگ خوانده بودم و در حواشی تحقیق‌های جنگی فیش‌های بسیاری از خاطرات و مصاحبه‌های او پیرامون موضوعات دیگر برداشته بودم. این کار پیشینی زمینه‌ساز سرعت در تحقیق جدید شد و با تیم تحقیق این کار آقایان حمید بهاری، حسین پارسا و بردیا پاک‌سرشت تحقیق بیشتر را سامان دادم. نکته شگفت‌انگیز در مراحل تحقیق حجم فراوان مصاحبه‌های هاشمی بود که اغلب نیز با نگاه نقادانه انجام شده بود. به جرات می‌توان گفت که در تاریخ ایران هیچ مقام مسئولی تا این حد پاسخگویی عملکرد خویش نبوده است حتی آنان که مدعی پاسخگویی بوده‌اند. طیف‌های متنوع با سلیق گوناگون در برابر هاشمی نشست و با او گفتگو کرده‌اند؛ اغلب صریح پرسیده و صریح نیز پاسخ شنیده‌اند که تاکنون چندین جلد کتاب حاصل این گفتگوها بوده است. در میان این کتاب‌ها از کتاب بی‌پرده یا هاشمی که حاصل مصاحبه نقادانه روزنامه کیهان یا اوست وجود دارد تا کتاب هاشمی بدون روتوش که حاصل گفتگوی نقادانه صادق زیباکلام از وادی اصلاح‌طلبان است. مصاحبه‌های بسیاری نیز در مرکز اسناد و مدارک هاشمی رفسنجانی وجود دارد که هنوز منتشر نشده. علاوه بر آن یادداشت‌های روزانه هاشمی و کتاب‌های فراوانی که له یا علیه هاشمی نوشته شده و کتاب‌هایی که خود او نوشته است منابعی بسیار مناسب برای شناختش بود. تحقیق اولیه این کار یک سال طول کشید و در بهار ۹۲ شروع به جمع‌بندی تحقیق‌ها و ارزیابی آن‌ها برای نگارش کتاب کردم و در زمستان ۹۳ با توجه به تحقیقات انجام‌شده و خلاصه‌های مشخص‌شده تقاضای مصاحبه از آیت‌الله هاشمی رفسنجانی کردم. با همراهی برادر بزرگوار دکتر غلامعلی رجایی و پس از آن آقای رضا سلیمانی و عماد هاشمی زمینه‌ی این مصاحبه‌ها فراهم شد. مصاحبه‌هایی که سه ساعت بود اما به دلیل تحقیق پیشینی و پرسیدن از نقطه‌های خالی بیشتر از ده ساعت مصاحبه‌ی بدون تحقیق اولیه به کار آمد و اغلب بخش‌های مصاحبه نکات جدید و ناگفته‌ای داشت که به اعتبار تحقیق افزود.

تا آن روز تنها فهرست اولیه‌ای را که تهیه کرده بودیم برای آقای هاشمی فرستاده بودم به همراه کتاب‌های جنگ و امام خمینی که مورد توجه ایشان قرار گرفته بود. آیت‌الله خواست صریح بپرسم و صریح هم پاسخ داد.

❏ چرا کتاب خوبی شده است

آخرین روزهای تابستان ۹۴ نگارش متن کتاب به پایان رسید و نسخه‌ای از آن را برای آقای هاشمی فرستادم و نسخه‌ای نیز در اختیار انتشارات

قرار دادم برای مرحله‌ی انتخاب تصاویر. شیرین بود وقتی شنیدم آقای هاشمی خود شروع کرده و در حال مطالعه‌ی خطبه‌ی خط‌متن است. این توجه نشان‌ده‌ی خوب‌های ما بود و با همراهی ایشان، روابط عمومی مجمع و دفتر نشر معارف انقلاب که دو برادر فهیم آقایان رضا سلیمانی و عماد هاشمی مدیریت این مجموعه‌ها را به عهده دارند در بخش تصویری آن‌چه را در اختیار داشتند در اختیار ما قرار دادند. همیشه در آثار جدید نسبت به آثار قبلی با نقد و بررسی کتاب پیشین و همچنین افزایش تجربه قدم‌هایی رو به جلو برداشته‌ایم. این بار همراهی آیت‌الله و این مجموعه‌ها قدم‌های رو به جلوی بیشتری رقم زد.

آقای هاشمی در حاشیه صفحات کتاب نکاتی توشه بود که در دیداری حضوری درباره آن‌ها گفتگو کردیم. روی باز ایشان و باز گذاشتن دست ما برای قضاوت درباره نکته‌ها به مراحل شیرین این کتاب افزود. گفتند کسان دیگری از اطرافیان خوانده‌اند که نکات آن‌ها نیز به من داده می‌شود اما تصمیم نهایی با مولف خواهد بود.

❏ مهم‌ترین مقطع عمر

نکته‌ای که آقای هاشمی پس از خواندن متن بر آن تأکید داشت درباره بخشی بود که دولت او را روایت می‌کرد. به من گفت که مهم‌ترین مقطع عمرش دوران ریاست‌جمهوری اوست. می‌گوید بسیاری نمی‌دانند کشور در پایان جنگ در چه شرایط وخیمی بود و دولت با چه تنگناهایی کشور را از ویرانی‌های جنگ به وضعیت سال ۷۶ رسانده. گفت توشه‌ای که در ذهن دارد تا نزد خدای خویش به جهان پس از مرگ ببرد تلاشش برای سازندگی در دوران ریاست‌جمهوری است. گفت در کتاب شما در این دوره بیشتر به مسائل سیاسی، اجتماعی و فرهنگی پرداخته شده و سازندگی کشور در این فصل کتاب نمایان نیست و برایم از شیوه کارش گفت. گفتم که محور کارهای ما سیاسی اجتماعی و تا حدودی فرهنگی است و مسائل اقتصادی جز اولویت‌های این کتاب‌ها نیست. هرچند در بخش آماری که هنوز به آیت‌الله نداده بودم به این موضوع می‌پرداختیم و برای او توضیح دادم.

پیشنهادی داشت و معتقد بود من اگر خاطرات روزانه‌اش از سال‌های ۷۲ تا ۷۶ را که هنوز منتشر نشده بخوانم می‌توانم بخشی از این فعالیت‌ها را منعکس کنم. شیرین این که تصمیم‌گیری در این باره را هم به من سپرد.

همیشه در استفاده از اسناد غیرآشکار و منتشرنشده وسواس دارم به ویژه آن که از طریق و با اراده‌ای در اختیار من قرار گیرد؛ نه به صورت اتفاقی و یا از روی جستجوی شخصی. معتقدم ممکن است اسنادی غیرآشکار وجود داشته باشد که نقض‌کننده‌ی اسنادی است که با اراده در اختیار من قرار گرفته و من به آن دسترسی ندارم به همین دلیل ترجیح می‌دهم از اسناد غیرآشکار استفاده نمایم، مگر آن که ملاک‌هایی داشته باشد و اراده‌ای برای دسترسی من به آن‌ها وجود نداشته باشد.

ارزش تاریخی اسناد پس از آشکار و نقدشدن بالا می‌رود و در مرحله اول هرچند احساس جامعه نسبت به آن مثبت است اما ارزش تاریخی زیادی ندارد. با این حال به نتیجه رسیدم که خاطرات روزنوشت حاج‌آقا از این جنس نیست و در آینده نزدیک هم منتشر خواهد شد.

متونی است که در آن زمان نوشته شده پس آن‌ها را خواندم و البته با وسواس از آن‌ها استفاده کردم. آقای هاشمی می‌گوید در دوران دولتش به معنای حقیقی کلمه کار کرده و در تمام کشور حضور داشته و این حضور صرف سخنرانی نبوده است و سفرهای استانی اش غالباً سفرهای سنگین کاری و حضور مداوم در پروژه‌های سراسر کشور بوده و بسیاری از پروژه‌های زیربنایی با حضور و پی‌گیری مصرانه او به سرانجام رسیده است. در خاطرات این سال‌ها از این دست سفرها زیاد بود و من معتقد بودم استفاده زیاد از آن‌ها و روایت آن‌ها برای مخاطب جذابیت چندانی ندارد و به آیت‌الله نیز گفتم بهتر است دوستان و نزدیکان و اهالی نشر حاج‌آقا خود کاری مفصل انجام دهند و من می‌توانم با اشاراتی و برخی آمارها این موضوع را توضیح دهم که شاید برای شما قانع کننده نباشد. مشکلی نداشت؛ پذیرفته بود این کتاب روایت ماست و بنا نیست آرزوی دیگران را برآورده کند. نکاتی که حاج‌آقا در حاشیه نوشته بود همه، نکات مهم و قابل توجه و منصفانه‌ای بود و نکات بسیاری نیز از کسان دیگری که متن را خوانده بودند در اختیارم قرار گرفت. درباره تمام آن‌ها خودمان تصمیم گرفتیم و آن‌ها را که وارد بود منشأ اثر قرار دادیم؛ به ویژه نکات آقای هاشمی. بسیاری از نکات به ویژه نکات مفصل دیگران را با وجود احترامی که برایشان قائل بودم وارد ندانستم.

بخش تصویر و گرافیک

گروه تحقیق انتشارات سایان بخش تصویری را مدیریت کردند و حاصل زحمات آنها و همراهی ارزشمند عزیزان روابط عمومی مجمع تشخیص مصلحت نظام، دفتر نشر معارف انقلاب و انجمن عکاسان انقلاب و دفاع مقدس بخش تصویری کتاب را بسیار قوی‌تر از آثار پیشین کرد. عکس‌هایی که بسیاری از آن‌ها برای اولین بار منتشر می‌شود و حتی در کتاب‌های منتشرشده درباره آقای هاشمی هم منتشر نشده است. جالب است با وجود آن‌که این کتاب با کتاب روایتی از زندگی و زمانه‌ی حضرت آیت‌الله خامنه‌ای ۷۵ سال تاریخ مشترک دارد اما به‌ندرت از عکس‌های تکراری استفاده شده همچنین است در نسبت با کتاب‌های دایرةالمعارف مصور تاریخ جنگ ایران و عراق و دایرةالمعارف مصور تاریخ زندگی امام خمینی.

سلمان رئیس‌عبداللهی که پیش‌تر مدیریت هنری کتاب دایرةالمعارف مصور تاریخ زندگی امام خمینی را نیز به‌عهده داشت در این کتاب مدیر هنری است. پیش از آغاز صفحه‌آرایی این کتاب تیم تولید کتاب جلساتی داخلی برای نقد تصویری و هنری آثار پیشین گذاشتند و سلمان نیز با قدم‌هایی روبه‌جلو کتابی دیدنی‌تر و خواندنی‌تر مقابل‌مان قرار داد.

انتشارات سایان

این روزها انتشارات سایان، ناشر دایرةالمعارف‌های مصور، ۲۴ کتاب دارد که تجربه مدیریت دولتی نشان داده است که برای هر کدام از آن‌ها نیاز به سازمانی عریض و طویل است که نشر سایان از اندکی از این امکانات نیز برخوردار نیست و تاکنون ریالی در مراحل مختلف تولید کتاب غیر از سرمایه‌های شخصی و خصوصی در آن وارد نشده

است. درحالی‌که بسیاری ناشران، چیزی به نام مافیای توزیع و کتابفروشی را پهنه‌ای برای عدم اقبال به کتاب‌هایشان قرار می‌دهند نشر سایان با حرکتی حرفه‌ای در تولید و توزیع توانسته آثار خود را در لیست کتاب‌های پرفروش کتابفروشی‌های متنوع تهران و شهرستان‌ها قرار دهد؛ بدون هر گونه دوپینگ جانبی. با وجود مشکلات فراوان در زمینه‌ی تهیه تصاویر کتاب‌ها حقوق صاحبان عکس را رعایت کرده است و حتی در برخی از کتاب‌ها به معرفی زندگی و آثار برخی از عکاسانی که عکس‌های بیشتری از آن‌ها در کتاب استفاده شده است پرداخته.

اهالی سایان فارغ از دغدغه تقدیر و قدردانی هستند اما اندک توقعی برای کم کردن از کارشکنی‌هایی دارند که ناجوانمردانه این روزها این نشر جوان را در تنگنا قرار داده است و اغلب ریشه در حسادت و کج‌سلیقگی‌هایی در حوزه فرهنگ، سیاست و امنیت دارد. اوضاع چنان سخت شده که شاید این کتاب آخرین کتاب پیرامون تاریخ جمهوری اسلامی باشد. هرچند از سوی دیگر به‌شدت باور داریم که دایرةالمعارف مصور تاریخ جمهوری اسلامی که اکنون در میانه تحقیقات وسیع آن هستیم باید توسط گروهی فارغ از دغدغه‌های جناحی و سیاست‌زده و به‌صورت منصفانه انجام شود.

بنا داشتیم در مجموعه شخصیت‌های جمهوری اسلامی برای هر کدام از روسای دولت و جمهور از بازوگان تا روحانی کتابی جداگانه منتشر کنیم اما اکنون با شرایط ایجادشده شاید این روند متوقف شود. هرچند معتقدیم مجموعه‌های دولتی برای تولید چنین آثار با کیفیت و استاندارد ناپارور شده‌اند اما سخت منتظر هستیم تا شاهد آثاری باشیم که یارای رقابت در وجوه مختلف با این کتاب‌ها را داشته باشند و قدم در این راه بگذارند.

چه بسیار ساختمان‌های چندین طبقه و بودجه‌های نفتی که معطل است اما ثمری ندارد و صاحبان آن منتظر هستند تا هر کس کاری انجام داد بگویند ما خود در حال انجام آن بودیم و بعد برای آن‌که کم کاری خود را توجیه کنند در تخریب کار انجام‌شده بکوشند.

پس از انتشار کتاب روایتی از زندگی و زمانه حضرت آیت‌الله خامنه‌ای برخی سایت‌هایی که گرداندگانی خارج‌نشین، ضدانقلاب و ضد جمهوری اسلامی دارند عصبانی شدند؛ به این کتاب و تیراژ و قیمتش تاختند تا کتاب فروش نرود و متأسفانه عده‌ای نیز در داخل برای رفع شبهه‌ی آنان همچون لیه دیگر قیچی با آن‌ها هم‌داستان شدند. بگذریم که گفتنی در این باره بسیار است و من به‌عنوان نویسنده به دست‌اندرکاران نشر سایان ادای احترام می‌کنم و آرزو می‌کنم تنگ‌نظری‌ها پایان کارشان را رقم نزنند.

فصل‌های کتاب

این کتاب ده فصل دارد و از تولد آیت‌الله هاشمی رفسنجانی در سال ۱۳۱۳ تا دوره کنونی را روایت می‌کند و ترتیب فصل‌های آن چنین است: فصل اول «روستایی در ثبوق» نام دارد که به نام محل تولد هاشمی رفسنجانی اشاره دارد. در این فصل روزهای کودکی، یادگرفتن خواندن و نوشتن و آشنایی او با کشاورزی روایت شده است و در ادامه روزگار تحصیل او در شهر مدارس دینی ایران یعنی قم روایت

می‌شود. هاشمی ده سال پیوسته به علوم دینی مشغول است و عالمی باسواد می‌شود. در این فصل آغاز فعالیت‌های اجتماعی و فرهنگی و سیاسی او روایت شده. انتشار نشریه پرتیراژ مکتب تشیع از مهم‌ترین بخش‌های زندگی اکبر هاشمی در این فصل است. همچنین در این فصل به ازدواج و خانواده‌اش نیز پرداخته می‌شود. این فصل زندگی او را از تولد تا ۲۷ سالگی روایت می‌کند.

فصل دوم به آغاز همراهی او با نهضتی می‌پردازد که به مقابله با حکومت پادشاهی محمدرضا پهلوی اختصاص دارد. نام این فصل «رویارویی با پهلوی» است. هاشمی رفسنجانی که از ابتدای حضور در شهر قم به‌صورت اتفاقی همسایه آیت‌الله خمینی شده بود؛ هر روز بیشتر شیفته او می‌شد. حالا او از کسانی بود که آیت‌الله را در اعتراض به حکومت پادشاهی یاری می‌داد. این فصل سه سال پر فراز و نشیب و پرحادثه از این مبارزه و اعتراض را روایت می‌کند. فصلی که با تبعید آیت‌الله خمینی به ترکیه پایان می‌یابد و روزگاری جدید در زندگی هاشمی آغاز می‌شود درحالی‌که رهبر مبارزه به خارج از ایران تبعید می‌شود. از موضوعات دیگر این فصل انتشار کتاب سرگذشت فلسطین توسط اوست که کتابی بسیار پرمخاطب می‌شود و مورد تقدیر شخصیت‌های دینی و ملی ایران از جمله آیت‌الله خمینی و دکتر محمد مصدق قرار می‌گیرد.

فصل سوم دورانی را روایت می‌کند که آیت‌الله خمینی از سوی حکومت ایران به ترکیه و پس از یک‌سال به عراق تبعید می‌شود. این فصل «مبارزه طولانی» نام دارد. در این سال‌ها هاشمی و سایر مبارزان به‌صورت مخفیانه فعالیت‌هایی علیه حکومت پادشاهی پهلوی انجام می‌دهند. حکومتی که بارها اکبر و سایر مبارزان را بازداشت و زندانی کرد. فضای دیکتاتوری ایران در زمان محمدرضا پهلوی و خشونت و شکنجه در بازداشتگاه‌ها و زندان‌ها اعتراض مجامع حقوق بشری دنیا را هم در پی داشت اما عجیب‌تر از همه حمایت شدید آمریکایی‌ها از حکومت پادشاهی پهلوی بود. سفرهای هاشمی به اروپا، آسیا و آمریکا از موضوعات مهم این فصل است. هاشمی پس از بازگشت از این سفرها بازداشت می‌شود. این فصل در حالی به پایان می‌رسد که او به اتهام فعالیت انتقادی علیه حکومت به زندانی سه‌ساله محکوم شده است.

فصل چهارم یا تمام «پیروزی انقلاب» روایت پیوستن مردم ایران به مبارزات انقلابی است. مردم ایران با آمدن به خیابان‌ها و راه‌پیمایی‌های هر روزه حکومت شاه را مجبور به آزادی زندانیان سیاسی کردند. هاشمی رفسنجانی نیز در پاییز ۵۷ از زندان آزاد شد. آیت‌الله خمینی که در عراق تبعید بود با درخواست حکومت ایران از این کشور اخراج شد و به پاریس رفت و پیام‌هایش که به ایران می‌رسید مردم ایران را تا سرنگونی حکومت دیکتاتوری پهلوی در خیابان‌ها تکه داشت. در این روزها هاشمی و مبارزان دیگر اعتراضات را سامان‌دهی می‌کردند و شورایی به نام شورای انقلاب تشکیل دادند. اعتراضات مردم که به اوج رسید شاه از ایران گریخت و آیت‌الله خمینی به ایران بازگشت و حکومت پادشاهی را سرنگون کرد و جمهوری اسلامی تشکیل شد. نکته عجیب این ماجرا ناتوانی آمریکایی‌ها از کمک برای حفظ سلطنت متحدشان محمدرضا پهلوی بود.

فصل پنجم روایت زندگی هاشمی در سه سال اول پس از پیروزی انقلاب و تشکیل جمهوری اسلامی است. او و چهار روحانی برجسته دیگر، حزب جمهوری اسلامی را تأسیس کردند و به رقابت سیاسی با سایر گروه‌ها پرداختند. حزب آن‌ها پیروز انتخابات مجلس بود و هاشمی اولین رئیس مجلس پس از انقلاب شد. در این سه سال میان حزب جمهوری اسلامی و گروه‌های سیاسی چپ اختلافات زیادی بود و او یکی از شناخته‌شده‌ترین افراد این دوره بود. او و همفکرانش در رقابت‌های سیاسی دست برتر را داشتند اما به ناگاه مخالفان آن‌ها دست به اسلحه بردند و به‌صورت مسلحانه شورش کردند و با ترور و بمب‌گذاری سعی در به‌دست گرفتن قدرت داشتند. این فصل این سال‌های پرحادثه را روایت می‌کند و «تلاطم انقلابی» نام دارد. بسیاری از دوستان و همفکران هاشمی در این سال‌ها در ترور و بمب‌گذاری گروه‌های چپ و نیروهای مسلح سازمان مجاهدین خلق کشته شدند. همچنین در این فصل آغاز حمله صدام به ایران و شروع یک جنگ طولانی روایت شده است. جنگی که به‌شدت تحولات سیاسی ایران را نیز تحت‌تأثیر قرار داد و هاشمی رفسنجانی از اعضای فعال شورای عالی دفاع ایران بود.

فصل ششم «چپ و راست نو» نام دارد. پس از ناآرامی‌های فراوان، جمهوری اسلامی توانست به آشوب معترضان مسلح که گرایش کمونیستی داشتند پایان دهد و روزهای جدیدی را آغاز کند دورانی که در آن آیت‌الله سید علی خامنه‌ای از دوستان و همفکران هاشمی رفسنجانی به ریاست‌جمهوری رسید. در این دوره گرایش‌های سیاسی جدیدی در جمهوری اسلامی شکل گرفت اما هاشمی در جایگاهی بالاتر از دسته‌بندی‌های سیاسی قرار داشت. او رئیس مجلس بود و پس از مدتی فرماندهی عالی جنگ را نیز به‌عهده گرفت و مؤثرترین فرد در سیاست خارجی جمهوری اسلامی بود. یکی از موضوعاتی که در این فصل روایت شده ماجرای ارتباط پنهانی ایران و آمریکا است که شهرتی جهانی دارد و در آمریکا به پرونده «ایران گیت» معروف است و در ایران به ماجرای مک‌فارلین. هاشمی رفسنجانی شخص محوری این ماجراست. او در فرماندهی جنگ نیز پیروزی‌های بزرگی را تجربه کرد و هم لحظات تلخ و سختی از جنگ را.

ماجراهای این فصل با پایان جنگ ایران و عراق و درگذشت امام خمینی به پایان می‌رسد. آیت‌الله هاشمی رفسنجانی نقشی مهم در پایان دادن به جنگ داشت و نقشی مهم‌تر در انتخاب رهبر جدید ایران آیت‌الله سید علی خامنه‌ای.

فصل هفتم با نام رئیس دولت به دوران ریاست‌جمهوری او می‌پردازد. هاشمی اولین رئیس‌جمهور ایران در دوران پس از جنگ شد. دورانی که بسیاری از بخش‌های کشور با مشکلات فراوانی روبه‌رو بود. تأسیسات نفتی و زیربنایی ایران در سال‌های جنگ آسیب بسیاری دیده بود و مردم بسیاری به دلیل جنگ آواره و بی‌خانمان شده بودند. فعالیت‌های عمرانی در طی هشت سال جنگ متوقف شده بود. هاشمی کار بسیار سختی در کشور داشت. او و کابینه‌اش در دوران سازندگی تلاش بسیاری انجام دادند تا ایران پس از جنگ را احیا کنند. او دو دوره چهارساله رئیس‌جمهور بود و ایران در این سال‌ها عملکرد بسیار مناسبی در عمران و توسعه داشت. در سدسازی،

تاسیسات نفتی و پتروشیمی، صنایع زیربنایی مانند فولاد و سیمان، در استخراج معادن، توسعه مخابراتی و توسعه راه‌های زمینی، هوایی و ریلی عملکرد موفق داشته. این دوره نیز چالش‌های سیاسی داخلی و جهانی فراوانی پیش روی او و دولتش قرار داشت و فراز و فرود جذاب تمام این وقایع در این فصل روایت شده است. علاوه بر آن روایت‌های آماری فراوانی از عملکرد دولت در این فصل گنجانده شده است.

فصل هشتم روایت زندگی آیت‌الله هاشمی رفسنجانی در سال‌های ۷۶ تا ۸۴ است. انتخابات ریاست‌جمهوری سال ۷۶ برای تعیین جانشینی هاشمی برگزار شد در حالی که انتظار می‌رفت علی‌اکبر ناطق نوری رئیس مجلس، پیروز این رقابت باشد سید محمد خاتمی وزیر سابق ارشاد به پیروزی رسید. سید محمد خاتمی با هاشمی رابطه نزدیکی داشت اما بسیاری از نزدیکان او از منتقدان هاشمی رفسنجانی بودند. در دو سال ابتدایی دولت خاتمی مخالفان و موافقان چالش‌های سختی با هم داشتند. هاشمی رفسنجانی قصد کناره‌گیری کامل از امور اجرایی و پارلمانی را داشت اما با رشد چالش‌های گروه‌های مختلف سیاسی، رئیس‌جمهور و رهبر ایران از او خواستند دوباره به عالم سیاست بازگردد و در انتخابات مجلس شرکت کند تا شاید با ریاست او در مجلس، اوضاع آشفته آرامشی پیدا کند؛ اما بسیاری از سیاست‌مداران نزدیک به رئیس‌جمهور که در آن دوران اصلاح‌طلبان نام گرفته بودند مخالف سرسخت حضور هاشمی در مجلس بودند. آنها موج شدیدی علیه او به راه انداختند و در روزنامه‌هایشان تخریب‌گری کردند. هاشمی رفسنجانی در یک انتخابات پرحاشیه به مجلس راه یافت اما میزان تنش‌ها به حدی بود که او از حضور در مجلس انصراف داد. اصلاح‌طلبان هشت سال قدرت سیاسی کشور را در دست داشتند و هاشمی معتقد بود آن‌ها باید مسیر توسعه‌ی اقتصادی در دولت او را ادامه می‌دادند اما آن‌ها توسعه سیاسی را در اولویت قرار دادند. او توقف بسیاری از فعالیت‌های زیربنایی را نمی‌پسندید و دوباره تصمیم به حضور در رقابت انتخابات ریاست‌جمهوری گرفت.

فصل نهم «دولت محمود» نام دارد و نام آن برگرفته از نام رئیس‌جمهور در دو دوره چهارساله از ۸۴ تا ۹۲ است. او در انتخابات ریاست‌جمهوری ۸۴ توانست به عنوان نفر دوم پس از هاشمی به دور دوم راه یابد. در دور دوم انتخابات مخالفان فضای تبلیغی سنگینی علیه هاشمی ایجاد کردند و محمود احمدی‌نژاد رئیس‌جمهور ایران شد. دکتر محمود احمدی‌نژاد سابقه پررنگی در امور اجرایی نداشت و علاقه‌ای هم به استفاده از تجربیات افرادی چون هاشمی نداشت. او زمانی یکی از مدیران میانی دولت هاشمی بود و دو سال نیز شهردار پایتخت. سیاست احمدی‌نژاد و حامیان او حذف هاشمی رفسنجانی از امور سیاسی کشور بود. در این دوران هاشمی سخت‌تر از هشت سال گذشته روزگار گذراند. این فصل به زندگی او در این هشت سال اختصاص دارد؛ سال‌هایی که در نیمه‌ی دومش تحریم‌های جهانی شرایط سختی برای ایران رقم زد و او جدی‌ترین منتقد سیاست‌های دولت در این دوران بود.

فصل دهم فصل پایانی کتاب است و زندگی هاشمی رفسنجانی از سال ۹۲ تا ۹۴ را روایت می‌کند. سال ۹۲ او در آستانه‌ی ۸۰ سالگی بود و ۱۶ سال در معرض حملات و شایعه‌سازی مخالفانش قرار داشت اما

بسیاری از پیش‌بینی‌های او درباره دولت احمدی‌نژاد درست از آب درآمد و شرایط اقتصادی، سیاسی و فرهنگی کشور با چالش‌های بزرگی روبه‌رو بود. پیرمرد سیاست ایران تصمیم گرفت دوباره پا به رقابت ریاست‌جمهوری بگذارد و کشور را از وضعیت خطرناکی که در آن قرار گرفته نجات دهد.

شورای نگهبان که مجوز ورود افراد به عرصه رقابت‌های انتخاباتی را صادر می‌کند هاشمی را به دلیل آن‌چه «کهولت سن» می‌نامید از رقابت‌های انتخاباتی حذف کرد. او به جای قهر و اعتراض از نامزد موردنظرش دکتر حسن روحانی حمایت کرد و حسن روحانی که از نزدیک‌ترین افراد به او بود پیروز رقابت ریاست‌جمهوری در سال ۹۲ شد و هاشمی تا امروز از عملکرد او بسیار راضی است. نام این فصل را به دلیل ترمشی که هاشمی در برابر مخالفانش انجام داد و منجر به پیروزی حسن روحانی شد، «ترمش قهرمانانه» گذاشته‌ایم. این آخرین پیروزی هاشمی رفسنجانی در این دوران نبود و آخرین صفحات کتاب که سال ۹۴ را روایت می‌کند روایت پیروزی بزرگ او و هوادارانش در دو انتخابات مجلس و خبرگان رهبری است.

✱ حرف پایانی

برای آن که کتاب روایت روان‌تری داشته باشد نام بسیاری از بزرگان بدون لقب‌های معمول آمده است و این موضوع با جایگاه و شان ایشان مرتبط نیست و تنها به لحاظ روایت این کتاب مربوط است. از جمله درباره شخصیت اصلی کتاب در بخش‌های مختلف کتاب تنها به عنوان «هاشمی» بسنده شده است. این کتاب روایت ماست از زندگی آیت‌الله اکبر هاشمی رفسنجانی، روایتی که ادعای کامل‌بودنش را نداریم اما ادعای تلاش برای روایت منصفانه را داریم. در این کتاب هرچه به زمان حال نزدیک‌تر می‌شویم از پرداختن و یا اظهارنظر قطعی درباره موضوعاتی که به نظر می‌رسد هنوز ابعاد ناشناخته بسیاری دارند پرهیز کرده‌ایم هرچند در برخی موارد اطلاعات خوبی در اختیارمان بوده است اما هنوز به شفافیت مناسب نرسیده بودیم. نقد نعمتی بزرگ است و امیدواریم از سوی مخاطبان عزیز به آن برسیم. منتظر نظرات نقادانه می‌مائیم و از تمامی عزیزانی که ما را در تهیه این اثر یاری دادند و نامشان در شناسنامه کتاب آمده است سپاسگزاریم، به‌ویژه از بردار ارجمند جناب دکتر غلامعلی رجایی که علاوه بر فراهم کردن زمینه‌ی مصاحبه با آیت‌الله هاشمی رفسنجانی، متن را نیز به دقت خوانده و نکات تاریخی ارزشمندی در حاشیه آن نوشتند که به قوت کار افزود. همچنین سپاسگزارم از همراهی همدلانه دکتر حسام‌الدین آشنا که همچون آثار پیشین از راهنمایی‌های دقیق ایشان بهره بردهام.

جعفر شیرعلی‌نیا

آخرین روزهای زمستان ۱۳۹۴

jafarshiralinia@gmail.com

فصل ۱ روستایی در ثوق		فصل ۲ رویارویی با پهلوی	
گاه شمار ۱۳۳۹-۱۳۱۳	۲۸	گاه شمار ۱۳۴۳-۱۳۴۴	۶۲
هاشمی ها	۳۰	پس از آیت الله	۶۴
فرزندان حاج هاشم	۳۰	وداع با شکوه	۶۴
ماه بی بی	۳۰	جاننشین آیت الله بروجردی	۶۶
مکتب خانه آسید حبیب الله	۳۰	تلخ و شیرین زندگی	۶۶
معمار کوچک	۳۰	آمریکایی ها و مرجعیت	۶۶
تلاطم جنگ	۳۱		
سفر به قم	۳۲	طوفان حاج آقا روح الله	۶۸
آموخته های بهرمان	۳۲	اولین اعتراض جمعی	۶۸
به سوی قم	۳۲	شیکه پرنفوذ	۶۸
همخانه اخوان مرعشی	۳۲	نبرد دوماهه	۶۹
در لباس آخوندی	۳۴	انقلاب شاهانه	۷۰
مدرسه خان	۳۴	سختی های مبارزه	۷۰
درس بدون توقف	۳۴	سفر شاه به قم	۷۱
جایزه آیت الله	۳۴		
دوست املشی	۳۵	زهر چشم	۷۲
در حاشیه سیاست	۳۸	شهدای نوروز	۷۲
نهضت دکتر و آیت الله	۳۸	فیضیه در خون	۷۲
جنازه سرگردان	۳۸	فیضیه جنگ زده	۷۲
روحانی محبوب حزب توده	۴۰		
حوزه و سیاست	۴۲		
همسایه حاج آقا روح الله	۴۲		
شهادت نواب	۴۲		
حاج آقا روح الله	۴۴		
مدرسه حجتیه	۴۴		
آشنایی با سیدعلی خامنه ای	۴۴		
بازداشت در همدان	۴۵		
روزهای تهران	۴۵		
سخنرانی دردسرساز	۴۶		
ازدواج	۴۸		
بانو عفت مرعشی	۴۸		
شاه دوستی و غارتگری	۷۲		
روضه فیضیه	۷۳		
زیر پرچم	۷۴		
رویارویی تمام عیار	۷۴		
اعزام به سربازی	۷۴		
کافه شمیران	۷۵		
پادگان باغ شاه	۷۵		
ملاقات با شیخ اکبر	۷۵		
رهبر سربازان	۷۶		
واقعیه حمام	۷۶		
رهبر پادگان	۷۶		
ملاقات با امام	۷۶		
محرم در پادگان	۷۷		
عاشورای ۴۲	۷۸		
پانزدهمین روز خرداد	۷۸		
گروهان طلبه	۸۱		
مرخصی و فرار	۸۱		
امام در زندان	۸۲		
جنگ و گریز یا افسر پادگان	۸۲		
روزهای سرگردانی	۸۲		
دیدار با امام	۸۳		
برای فلسطین	۸۴		
سفر به ثوق	۸۴		
بازگشت به قم	۸۵		
کتاب پرفروش	۸۵		
امام و کتاب فلسطین	۸۶		
مبارزه و کتاب فلسطین	۸۶		
ساواک و کتاب فلسطین	۸۶		
دکتر مصدق و کتاب فلسطین	۸۶		
تشکیلات سری	۸۷		
گروه ۱۱ نفره	۸۷		
آزادی امام	۸۷		
جشن های باشکوه	۸۷		

۱۲۶	همه برای سازمان مجاهدین	۱۰۹	نامه‌ای برای علما	۸۸	کاپیتولاسیون و تبعید
۱۲۷	چشم و زندان	۱۰۹	هاشمی و ساواک	۸۸	لایحه دردرساز
۱۲۷	اعتراض به سکوت	۱۱۰	عزایی به نام جشن	۸۸	ماموریت مهم
۱۲۸	جشن‌های باشکوه	۱۱۰	اعلامیه دردرساز	۹۰	سخنرانی تاریخی
۱۲۰	بازداشت و زندان	۱۱۱	بازداشت و زندان	۹۱	تبعید
۱۳۰	موج اعدام	۱۱۲	زندان عمومی	فصل ۳ مبارزه طولانی	
۱۳۱	سخنرانی در زندان انفرادی	۱۱۲	آزادی از زندان		
۱۳۱	بند عمومی	۱۱۳	تنگنای مبارزه	۹۴	گاه‌شمار ۱۳۴۲-۱۳۵۵
۱۳۲	دیدار شاه با امام موسی صدر	۱۱۳	سازمان امنیت	۹۶	بعثت و انتقام
۱۳۳	زندان عشرت‌آباد	۱۱۳	ساخت و ساز	۹۶	نشریات جدید
۱۳۴	زندان کوتاه	۱۱۳	منبرهای سال ۴۷	۹۶	اعتراض سرد
۱۳۴	شیرینی و بازداشت	۱۱۴	انقلاب الجزایر	۹۷	خوشه خشم
۱۳۴	دیدار با مقدم	۱۱۴	همسایه بهشتی و مفتاح	۹۷	ترور منصور
۱۳۵	مجاهدین و مبارزه	۱۱۵	درآمد تحقیقی	۹۸	موتلفه در بازداشت
۱۳۵	اوج قدرت	۱۱۶	ولایت فقیه	۱۰۰	شکجه‌های مخوف
۱۳۵	فعالیت مخفیانه	۱۱۶	امیرکبیر در بازار کتاب	۱۰۰	بازداشت در آخرین روزهای زمستان
۱۳۶	سفر دور دنیا	۱۱۷	ممنوع‌المنبر	۱۰۰	آخوندهای زندانی
۱۳۶	شبکه مبارزین خارج کشور	۱۱۸	مسئله حجاب	۱۰۰	روزگار سخت
۱۳۶	اختلاف دوستان	۱۱۹	حکومت اسلامی	۱۰۱	آخرین حد
۱۳۷	سوریه و لبنان	۱۲۰	شهادت در خفقان	۱۰۱	گریه‌های محسن
۱۳۸	گفتگو با عرفات	۱۲۰	در تکاپوی مرجعیت	۱۰۱	سفارش آیت‌الله حکیم
۱۳۸	قرارداد ۱۹۷۵ الجزایر	۱۲۰	درگذشت آیت‌الله حکیم	۱۰۲	ترور شاه
۱۳۹	ثروت تولیت	۱۲۰	شهادت آیت‌الله سعیدی	۱۰۳	چالش مبارزه
۱۳۹	آشنای قدیمی	۱۲۲	روحانیون انقلابی	۱۰۳	منبر اصفهان
۱۳۹	هیئت مدیره تولیت	۱۲۲	استاد و دوست	۱۰۳	کار تشکیلاتی
۱۳۹	انحراف در سازمان	۱۲۲	انتقادات شیخ	۱۰۳	آیت‌الله شریعتمداری
۱۴۱	دیدار با بهرام آرام	۱۲۳	مسیر انحرافی	۱۰۴	جلسه‌ای دیگر
۱۴۱	دلایلی برای سفر	۱۲۴	مبارزه مسلحانه	۱۰۴	اعلام خطر
۱۴۲	از ژاپن تا نجف	۱۲۴	سیاهکل	۱۰۵	زندگی مخفی
۱۴۲	سفر آسیایی	۱۲۵	سازمان و معاد	۱۰۶	کشف اساسنامه
۱۴۲	توقف در پاکستان	۱۲۵	حمایت همه‌جانبه	۱۰۶	زندگی مخفی
۱۴۲	سفر به سوریه	۱۲۵		۱۰۶	کتابی برای امیرکبیر
۱۴۳	دیدار در بلژیک			۱۰۷	افتتاح تلویزیون ملی ایران
				۱۰۷	مدرسه رفاه
				۱۰۸	نامه سرگشاده

۱۹۰	روزهای شلوغ	۱۶۶	چهل‌های خونین	۱۴۲	سفر به عراق
۱۹۰	کابینه موقت	۱۶۶	چله اعتراض	۱۴۴	دیدار با امام
۱۹۱	اولین بار در تلویزیون	۱۶۶	عید فطر سال ۵۷	۱۴۴	دعای امام
۱۹۱	اولین جرثقیل‌ها	۱۶۷	۱۷ شهریور، میدان ژاله	۱۴۵	گفتگو با حاج آقا مصطفی
۱۹۲	اولین مهمان خارجی	۱۶۸	خواب عجیب	۱۴۶	سفر به آمریکا
۱۹۳	حزب جمهوری اسلامی	۱۶۸	آزادی از زندان	۱۴۶	در اروپا
۱۹۳	مذاکره با امام	۱۶۹	شورای انقلاب	۱۴۷	روزهای سفر به آمریکا
۱۹۴	موافقت‌ها و مخالفت‌ها	۱۷۰	دیدار با رئیس ساواک	۱۴۷	ایالت‌گردی
۱۹۵	فعالیت حزبی	۱۷۰	از پاریس تا تهران	۱۴۷	بازدید از هالیوود
۱۹۵	حزب خلق مسلمان	۱۷۱	صدای انقلاب		
		۱۷۱	روحانیت مبارز	۱۴۹	بازگشت و بازداشت
۱۹۸	بحران کردستان	۱۷۲	سفر به جنوب	۱۴۹	بازگشت به وطن
۱۹۸	اعتراض آتشین	۱۷۲	عاشورای ۵۷	۱۴۹	بازداشت و زندان
۱۹۸	نوروز در کردستان	۱۷۲	بختیار	۱۴۹	بازجویی و شکنجه
۱۹۹	مذاکره در سنجند	۱۷۳	کمیته سوخت	۱۵۰	همنشین قرآن
۱۹۹	شورای ناکام	۱۷۴	سفر به جنوب	۱۵۰	زندان اوین
۲۰۱	جمهوری نوپا	۱۷۴	سخنرانی مشکل‌گشا	۱۵۱	بند علما
۲۰۱	اعدام نخست‌وزیر			۱۵۲	سختی‌های اوین
۲۰۲	فرزندان آیت‌الله	۱۷۶	شاه رفته، امام آمد	۱۵۲	تفسیر قرآن
		۱۷۶	شاه رفت	۱۵۴	نشانه‌های تغییر
۲۰۴	از قذافی تا سادات	۱۷۶	چالش با بختیار	۱۵۴	تسلط شاهانه
۲۰۴	جلود در تهران	۱۷۶	چالش برای بیانیه	۱۵۴	ملاقات بازجو و زندانی
۲۰۴	فریاد علیه مصر	۱۷۶	تصمیم اساسی	۱۵۵	آزادی‌های سیاسی
۲۰۵	پیام عرفات	۱۷۷	تحصن در دانشگاه	۱۵۵	نقدی بر کتاب پیمان
۲۰۶	ترور در خانه	۱۷۸	امام در تهران	۱۵۵	روش رئالیسم در زندان
۲۰۶	شهادت مطهری	۱۸۰	دیدار با امام	۱۵۶	مرگ مشکوک دکتر شریعتی
۲۰۶	آقا جلال	۱۸۰	دولت موقت	۱۵۶	مطهری و شریعتی
۲۰۷	نزدیک‌ترین به امام	۱۸۲	حکم نخست‌وزیری		
۲۰۷	تغییر در شورای انقلاب	۱۸۴	روزهای پرتلاطم		
۲۰۸	علیه آمریکا	۱۸۴	درگیری‌های خونین		
۲۰۸	مهمان ناخوانده	۱۸۴	شب کودتا		
۲۰۸	بیمارستان شهدای تجریش	۱۸۴	پیروزی انقلاب		
۲۰۹	فرقه فرقان				
۲۱۳	چالش موقت				
۲۱۳	ناهماهنگی‌ها				
۲۱۴	روحانیون در معاونت وزرا				

۲۶۸	عملیات ۲۳ مهر	۲۳۸	شبیه مشروطه	۲۱۵	خبرگان قانون اساسی
۲۶۸	پیام سازمان ملل	۲۳۹	روزهای تهمت	۲۱۶	پشیمانی دیر هنگام
۲۶۸	طرحی برای گروگان‌ها	۲۳۹	پیروزی در انتخابات مجلس	۲۱۷	هواپیماهای اف ۱۴
۲۷۰	سفر عربی	۲۴۲	کمیته حقیقت‌یاب	۲۱۸	ولایت فقیه
۲۷۰	الجزایر	۲۴۲	پایان سال پراشتهاپ	۲۱۸	انحلال خبرگان ممنوع!
۲۷۰	لیبی	۲۴۲	نوروز ۵۹	۲۱۸	در سوگ طالقانی
۲۷۰	سوریه	۲۴۳	همسایه دشمن	۲۲۰	آبان شلوغ
۲۷۸	وزارتخانه‌های بی‌وزیر	۲۴۳	دانشگاه جنگی	۲۲۰	حاجیان متفاوت
۲۷۱	لبنان	۲۴۸	اعتراض و درگیری	۲۲۱	خانه خدا
۲۷۴	اختلافات بی‌پایان	۲۴۹	واقعه طیس	۲۲۱	تسخیر سفارت
۲۷۴	یادداشت‌های دردرساز	۲۵۰	وقایع مشکوک	۲۲۳	پایان دولت موقت
۲۷۴	اختلافات تمام‌نشدنی	۲۵۲	کرسی ریاست	۲۲۳	در وزارت کشور
۲۷۴	تظاهرات ممنوع!	۲۵۲	اولین مجلس	۲۲۴	قانون اساسی
۲۷۸	وزارتخانه‌های بی‌وزیر	۲۵۲	چالش اعتبارنامه‌ها	۲۲۴	افشاگران
۲۷۸	شکست در هویزه	۲۵۴	تفاهمنامه یک روزه	۲۲۴	تندروی دولبه
۲۷۸	پیروزی ناپایدار	۲۵۴	تفاهمی دیگر	۲۲۶	هوادران آیت‌الله
۲۸۲	روژه‌های سیاسی	۲۵۶	آغازی بر یک پایان	۲۲۶	اعتراض به قانون
۲۸۲	ناامیدی رئیس‌جمهور	۲۵۶	کودتای نقاب	۲۲۶	امام در خانه آیت‌الله
۲۸۲	دیدار با اولاف پالمه	۲۵۷	دیدار با امام	۲۲۸	دیدار با آیت‌الله
۲۸۴	نامه‌نگاری با رهبر	۲۵۸	چالش انتخاب نخست‌وزیر	۲۲۸	انحلال حزب خلق مسلمان
۲۸۴	نامه مهم	۲۵۸	رئیس قانونگذاری	۲۳۰	در تدارک ریاست جمهوری
۲۸۴	فرازهای نامه	۲۵۸	نخست‌وزیری حاج احمد	۲۳۰	دیدگاه جدید
۲۸۵	چماق‌داران اسفند	۲۶۰	محمدعلی رجایی	۲۳۰	ریاست جمهوری بهشتی ممنوع!
۲۸۹	۱۴ اسفند خونین	۲۶۰	چالش کابینه	۲۳۱	جلال‌الدین فارسی
۲۸۹	بازتاب واقعه دانشگاه	۲۶۰	نامه به امام	۲۳۱	دیدگاه جامعه روحانیت
۲۹۰	نامه‌ای از بهشتی	۳۱۱	جنگ در دو جبهه	۲۳۱	نگرانی در حزب
۲۹۰	توافق آخر سال	۲۶۱	۱۷ شهریورماه ۵۹	۲۳۲	قلب پرفشار
۲۹۱	آخرین بهار رئیس‌جمهور	۲۶۲	پاسخ به رئیس‌جمهور	۲۳۳	انتخابات ریاست جمهوری
۲۹۶	مذاکره درباره رئیس‌جمهور	۲۶۲	از مرز تا مجلس	۲۳۳	تنفیذ بیمارستانی
۲۹۶	راه جدید احمد	۲۶۳	لغو قرارداد الجزایر	۲۳۶	آیت‌الله منتظری
۲۹۷	راهپیمایی‌های اردیبهشت	۲۶۴	حمله هوایی	۲۳۷	انتخابات مجلس
۲۹۷	علیه رئیس‌جمهور	۲۶۵	دیدار با عرفات	۲۳۷	همراهی با رئیس‌جمهور
۲۹۷	خداحافظ فرمانده	۲۶۶	دیدار با سفیر شوروی	۲۳۷	اختلافات مجلسی
۲۹۸	آخرین دیدار	۲۶۶	شورای عالی دفاع		

۲۸۲	چالش‌هایی در مجلس	۳۴۹	پیروزی بزرگ	۳۰۱	برکناری از فرماندهی
۳۸۳	آیت‌الله منتظری و دیگران	۳۵۰	وضعیت جدید	۳۰۲	برکناری رئیس‌جمهور
۳۸۴	کنگره حزب	۳۵۱	مرجع منتقد		
۳۸۵	دولت ناهماهنگ	۳۵۲	عملیات بیت‌المقدس	۳۰۸	طوفان ترور
				۳۰۸	انفجار در مسجد ابوذر
۳۸۷	فرمانده عملیات خیبر	۳۵۶	تصمیمات سرنوشت‌ساز	۳۰۹	انفجار در حزب جمهوری اسلامی
۳۸۷	مجوز مقابله به مثل	۳۵۶	بر مدار قدرت	۳۱۲	روزهای سخت
۳۸۷	طرح ابتکاری	۳۵۶	تصمیم نهایی	۳۱۲	ریاست‌جمهوری رجایی
۳۸۸	سفر به جبهه	۳۵۶	موافقت امام	۳۱۴	دولت مهدوی کنی
۳۸۸	در جبهه	۳۵۶	اعزام نیرو به لبنان	۳۱۶	دوره جدید
۳۹۰	هفته‌های داغ	۳۵۷	دیدگاه امام	۳۱۷	انجمن حج‌تبه
۳۹۲	۵ اسفند	۳۶۰	شکست پیش‌بینی نشده	۳۱۷	علیه انجمن
۳۹۴	۷ اسفند	۳۶۲	شوگ بزرگ	۳۱۸	تصفیه انجمنی
۳۹۴	۹ اسفند	۳۶۲	تردید در جبهه		
۳۹۴	۱۱ اسفند	۳۶۳	اختلاف ارتش و سپاه	۳۲۰	سفر به شرق آسیا
۳۹۴	۱۳ اسفند			۳۲۰	سفر ۳۰ نفره
۳۹۷	۱۵ اسفند	۳۶۴	نشانه‌های نادیده	۳۲۱	روزهای پیونگ‌یانگ
۳۹۷	جنگ سخت	۳۶۴	حواشی انجمن	۳۲۱	دردسر جدید
۳۹۸	فرماندهی بدون ستاد	۳۶۴	اختلافات حزبی	۳۲۲	آرامش در ماه مهر
		۳۶۵	حج فلج‌کننده	۳۲۴	فرماندهان جدید
۴۰۰	مجلسی دیگر	۳۶۵	جنگ فرسایشی		
۴۰۰	حاشیه‌های حزب	۳۶۶	نهضت منتقد		
۴۰۰	دردسره‌ای انتخاباتی	۳۶۷	میانجی‌های صلح		
۴۰۱	دخالت ممنوع!	۳۶۸	آزار ممنوع!		
۴۰۲	پایان رقابت				
۴۰۳	نامه‌ای مهم از حوزه	۳۷۰	والفجرهای ناامیدکننده	۳۳۰	گاه‌شمار ۱۳۶۸-۱۳۶۰
۴۰۴	پاسخ هاشمی	۳۷۰	نتیجه انحرافی	۳۳۴	اولین رئیس‌جمهور روحانی
۴۰۵	خشکه مقدس‌ها	۳۷۰	اختلاف شدید	۳۳۴	خامنه‌ای بهتر از ماست
۴۰۶	جنگ در جنگ	۳۷۱	عملیات والفجر	۳۳۴	روزهای هماهنگ
۴۰۶	طرح ناتمام جنگی	۳۷۱	گزارش احساسی	۳۳۷	فرمان ولایت فقیه
۴۰۸	مخالفت با محسن رضایی	۳۷۲	والفجر مشابه	۳۴۰	حکم مهم امام
۴۰۸	مخالفان سپاهی	۳۷۲	حمله به توده	۳۴۰	جایگاه جدید هاشمی و خامنه‌ای
۴۰۹	درهای باز در سیاست خارجی	۳۷۴	کودتا بی‌کودتا		
۴۱۰	عملیات ضروری	۳۷۵	شوری و عراق	۳۴۲	پیروزی‌های جنگی
۴۱۰	عملیات در فشار	۳۷۵	دعا برای پایان جنگ	۳۴۲	نخست‌وزیر جدید
۴۱۳	عملیات بدر	۳۷۷	فرماندهی جنگ	۳۴۲	درگذشت آیت‌الله لاهوتی
۴۱۳	پس از بدر	۳۷۷		۳۴۳	آزادی یستان
				۳۴۷	حمله به آمل
				۳۴۷	پایان سال پربحران
				۳۴۸	میانجی‌های صلح
		۳۸۲	التهاب سیاسی		

۴۷۶	قطعه‌نامه ۵۹۸	۴۴۴	پایان تلخ	۴۱۶	مخالفت با جنگ
۴۷۷	اقتصاد در تنگنا	۴۴۶	کمانال سپاهی	۴۱۷	روزهای نو در سیاست خارجی
۴۷۷	فاجعه در اسکورت	۴۴۶	راه نو	۴۱۷	سهل‌گیری در روابط خارجی
۴۷۸	فاجعه در حج	۴۴۶	جلسه در بلژیک	۴۱۷	رایزنی‌های بین‌المللی
۴۷۸	چالشی با خبرنگار «ان‌بی‌سی»	۴۴۷	دیدار با عمو	۴۱۷	هواپیمای TWA
۴۸۰	فرمان جهاد	۴۴۷	آیت‌الله خبردار شد	۴۱۸	رهبر صحرانشین
۴۸۰	دریای طوفانی	۴۴۸	افشای ماجرا	۴۱۹	در سوریه
۴۸۲	تغییر جبهه	۴۴۸	خبر مهم	۴۲۰	شرق دور
۴۸۳	مذاکره برای تغییر	۴۵۱	نامه هشت امضایی	۴۲۰	ژاپن دوست داشتنی
۴۸۳	مردان جدید	۴۵۳	بحث ممنوع!		
۴۸۴	ادامه جنگ ممنوع!			۴۲۶	حاشیه‌های انتخابات ریاست جمهوری
۴۸۴	مذاکرات فشرده	۴۵۴	بیت درس‌ساز	۴۲۶	رئیس‌جمهور اجباری
		۴۵۴	خانه مشکوک	۴۲۶	رد صلاحیت باززگان
۴۸۵	انشعاب در روحانیت	۴۵۴	سیدعزیز منتظری	۴۲۷	کاندیدای پرسرو صدا
۴۸۵	درگیری‌های فقهی	۴۵۴	اعترافات	۴۲۷	نخست‌وزیر اجباری
۴۸۶	خطبه چالشی			۴۲۷	دفاع از رئیس‌جمهور
۴۸۶	نامه جبرانی	۴۵۷	آتش و تردید	۴۲۹	۹۹ نفر
۴۸۶	دفاع هاشمی	۴۵۷	سال سرنوشت	۴۳۱	دردسره‌های کابینه
۴۸۷	مجمع تشخیص مصلحت	۴۵۷	انتقام آمریکایی	۴۳۱	کابینه چپ
۴۸۷	انشعاب در روحانیت	۴۵۷	عملیات لو رفته	۴۳۳	قائم‌مقامی آیت‌الله
۴۸۹	مجمع پیروز	۴۵۹	تصمیم‌گیری سخت		
		۴۶۰	جلسات فشرده	۴۳۴	مذاکره و جنگ
۴۹۲	تنگنای اقتصاد و جنگ	۴۶۰	رنج تردید	۴۳۴	تصمیم آمریکایی
۴۹۲	شرایط سخت اقتصاد	۴۶۴	کریلای ۵	۴۳۵	کمانال منوچهر
۴۹۲	تلخ و شیرین جنگ	۴۶۸	خسارت بزرگ	۴۳۶	در تدارک عملیات بزرگ
۴۹۴	تردید	۴۶۹	نامه مهم سپاه	۴۳۷	عملیات عبور
۴۹۴	فتح حلبچه	۴۷۰	پایان حزب	۴۳۸	همدلی در زمستان
۴۹۸	حرکت معکوس	۴۷۰	نامه تاریخی	۴۴۰	پیروزی بزرگ
۴۹۸	قریب بزرگ	۴۷۰	جزئیاتی از نامه	۴۴۰	سیاست جدید
		۴۷۲	اختلافات بی‌پایان		
۵۰۰	جام زهر	۴۷۲	نامه به امام	۴۴۲	مک‌فارلین در تهران
۵۰۰	نشانه‌های نادیده			۴۴۲	بهار شیرین
۵۰۱	سقوط فاو	۴۷۴	جنگ در دریا	۴۴۲	اندیشه پیروزی بزرگ
۵۰۱	حمله به سکوها نفتی	۴۷۴	جنگ دریایی	۴۴۲	فریاد برای هیچ
۵۰۲	بحران در جبهه ایران	۴۷۵	واکنش ایران	۴۴۳	صلح ممنوع!
۵۰۲	روزهای تلخ و سخت	۴۷۵	روس‌های گرفتار	۴۴۳	مسافران مهرآباد
۵۰۳	دعای سیاسی	۴۷۶	امداد غیبی	۴۴۳	مذاکره در هتل
۵۰۳	سقوط شلمچه				

۵۶۰	برنامه توسعه	۵۳۲	منتقد جنجالی	۵۰۴	فرماندهی کل
۵۶۱	انتخابات پنجم	۵۳۲	چالش نوری	۵۰۵	عملیات بیت المقدس ۷
۵۶۱	سران قوا	۵۳۳	جلسه با امام	۵۰۶	نامه‌هایی برای اتمام جنگ
۵۶۲	محمد یزدی	۵۳۵	اصلاح قانون اساسی	۵۰۶	نامه محسن
۵۶۴	تیم اقتصادی	۵۳۶	خدا حافظ امام	۵۰۷	سقوط و سقوط
۵۶۴	اعضای جدید	۵۳۶	سرطان معده	۵۰۸	سقوط جزایر
۵۶۵	رای اعتماد	۵۳۶	زیر تیغ	۵۰۹	ایستادگی تا آخرین نفر
۵۷۰	روزگار نو	۵۳۷	ملاقات‌های آخر	۵۱۰	سقوط دهلران
۵۷۰	وضعیت خراب	۵۳۷	با خامنه‌ای متحد باشید	۵۱۰	رایزنی‌های آخر
۵۷۰	برنامه دردرساز	۵۳۹	گریه در سکوت	۵۱۰	توجیه دیگران
۵۷۳	اشتباه در شعار	۵۴۲	رهبر جدید	۵۱۲	حاشیه‌های جلسه
۵۷۳	چالش جمعه	۵۴۲	جلسه سرنوشت‌ساز	۵۱۴	جنگ بی‌پایان
۵۷۳	مسیر سنگلاخ	۵۴۳	رای گیری	۵۱۵	حمله سراسری
۵۷۴	رو در رو با چپ	۵۴۳	مخالف رهبری	۵۱۵	سفر به جبهه
۵۷۴	مسئله آمریکا	۵۴۵	رهبر جدید	۵۱۵	جنگ با منافقین
۵۷۵	مقاله دردرساز	۵۴۶	پس از امام	۵۱۵	شلوغی در شهر خلوت
۵۷۶	روزگار نو	۵۴۶	آرامش و نگرانی	۵۱۶	خروج ممنوع!
۵۷۷	رهبری علیه مذاکره	۵۴۷	هماهنگی با دوست دیرینه	۵۱۸	عملیات مرصاد
۵۷۷	تعامل با آمریکا	۵۴۷	احمد خمینی	۵۱۹	طرح نیمه‌تمام
۵۷۷	دیه آمریکایی‌ها	۵۴۸	علما و مراجع تقلید	۵۲۱	روزهای بدون جنگ
۵۸۲	نیکلای چائوشسکو	۵۴۸	آیت‌الله منتظری	۵۲۱	ابهام و تردید
۵۸۲	اعتراض در اروپای شرقی	۵۴۹	خدا حافظ با مجلس	۵۲۱	از چپ به راست
۵۸۲	اعتراض جناح چپ	۵۴۹	انحلال ممنوع!	۵۲۱	دیدگاه امام
۵۸۳	دیدگاه هاشمی	۵۴۹	ادغام ممنوع!	۵۲۲	ناگهان استعفا
۵۸۴	نامه‌های دشمن	۵۵۱	گسترش سپاه	۵۲۳	دستورات مهم
۵۸۴	زلزله در بهار ۶۹	۵۵۱	تفکیک ماموریت‌ها	۵۲۴	نکات مهم بازسازی
۵۸۴	نامه‌ای از صدام	۵۵۲	سفر به شوروی	۵۲۵	آرامش و چالش با غرب
۵۸۶	نامه‌هایی دیگر	۵۵۳	توافقات مهم	۵۲۵	تعامل با غرب
۵۸۶	دیدار بدون دبیرکل	۵۵۳	در تدارک ریاست‌جمهوری	۵۲۶	توقف سخنرانی
۵۸۶	تقاضای دیدار	۵۵۳		۵۲۶	پیام‌های بلند
۵۸۷	حمله ناگهانی			۵۲۷	حکم ارتداد
۵۸۷	پاسخی به تهدید			۵۲۸	تفاوت دیدگاه
۵۸۸	صدام تسلیم شد			۵۲۹	منشور روحانیت
				۵۳۲	پایان قائم مقامی

۶۴۹	رانت اطلاعاتی	۶۱۸	تجمل گرایی مدیران	۵۹۰	انتخابات و اختلافات
۶۴۹	بدهی های سنگین	۶۱۸	دیدگاه رئیس جمهور	۵۹۰	صلاحیت و اجتهاد
۶۵۰	انتقاد از راست و چپ	۶۱۹	تفاوت دیدگاه	۵۹۰	تأیید صلاحیت ها
۶۵۰	اوج فشار	۶۱۹	بهبادهای تغییر	۵۹۱	استیضاح فاضل
۶۵۲	بازگشت از تعدیل	۶۲۰	دگرگونی تمام	۵۹۲	خواستار اتحاد با صدام
۶۵۳	تصمیمات جدید	۶۲۰	اشرافی گری ممنوع!	۵۹۳	تولد روزنامه سلام
۶۵۳	روزهای بدون تعدیل	۶۲۰	تذکرات محرمانه	۵۹۳	چالش روابط خارجی
۶۵۴	اشتباهات استراتژیک	۶۲۰	شهرداری تهران		
۶۵۵	ادامه فشار			۵۹۵	تلاطم همسایگان
۶۵۵	برنامه مخلوط	۶۲۴	سفرهای استانی	۵۹۵	آوارگان عراقی
۶۵۶	رئیس جمهور ایرانی	۶۲۴	نمونه هایی از سفرهای سال ۱۳۶۸	۵۹۵	امیرالحاج موقت
۶۵۶	رفاقت با رهبری	۶۲۶	نمونه هایی از سفرهای سال ۱۳۶۹	۵۹۶	سفر به ترکیه
۶۵۶	پایان تلخ سال سخت	۶۳۰	نمونه هایی از سفرهای سال ۱۳۷۰	۵۹۷	فروپاشی ابرقدرت شرق
		۶۳۲	نمونه هایی از سفرهای سال ۱۳۷۱	۵۹۷	کنفرانس مادرید
		۶۳۴	نمونه هایی از سفرهای سال ۱۳۷۲	۵۹۸	رویارویی با چپ ها
۶۵۸	فرهنگ و امنیت			۵۹۸	سفر به سنگال
۶۵۸	تولد انصار حزب الله	۶۳۶	انتخاب ششم	۶۰۰	سخنران پرتطرفدار
۶۶۰	چالش های دانشگاهی	۶۳۶	کاندیداها	۶۰۱	سفر به سودان
۶۶۱	داستان سروش	۶۳۷	حرکت از راست، راهنما به چپ	۶۰۱	سیاست و بی منطق
۶۶۲	دولت گرفتار	۶۳۷	فیلم تبلیغاتی توکلی	۶۰۴	پایان سال ۷۰
۶۶۳	دیدگاه های متفاوت	۶۳۸	رای های توکلی		
۶۶۴	برنامه هویت	۶۳۸	تحلیل هاشمی	۶۰۶	خداحافظی با چپ
۶۶۵	بازداشتگاه وزارت اطلاعات			۶۰۶	بهار انتخاباتی
۶۶۵	وزارت فلاحيان	۶۴۰	راست پرفشار	۶۰۷	در کشاکش رد صلاحیت ها
۶۶۵	فرج سرکوهی	۶۴۰	مجلس چهارم	۶۰۸	تاریخ برعکس تکرار شد
۶۶۶	دردسره های وزارت اطلاعات	۶۴۰	کابینه جدید	۶۰۸	مجمع خستگان
		۶۴۱	ترکیب کابینه	۶۰۹	نتیجه انتخابات
۶۶۷	کارگزاران سازندگی	۶۴۲	مدیر جدید در صداوسیما	۶۰۹	دیدگاه هاشمی
۶۶۷	بهار ۷۴	۶۴۲	رئیس جدید	۶۱۰	مرکز استراتژیک
۶۶۷	دغدغه مجلس	۶۴۳	تیراندازی در حرم	۶۱۱	نارضایتی دو طرفه
۶۶۸	دیدگاه رهبری				
۶۶۸	بیانیه خبرساز	۶۴۴	تعدیل در اغما	۶۱۴	چالش نامحسوس
۶۶۹	لیست کارگزاران	۶۴۴	مجلس دگرگون	۶۱۴	از تهاجم تا شبیخون
۶۷۰	انتخابات پرهزینه	۶۴۴	بحث های نابجا	۶۱۴	نارضایتی ارشاد
۶۷۱	نتیجه انتخابات	۶۴۵	منتقدین راست	۶۱۵	هاشمی و خاتمی
		۶۴۶	هدفمندی ممنوع!	۶۱۶	ارشاد در فشار
۶۷۲	راه آهنی به یاد جادوی ابریشم	۶۴۷	مدیریت غلط	۶۱۷	شبیخون فرهنگی
۶۷۲	آسپای میانه ای ها	۶۴۸	مشکلات خصوصی سازی	۶۱۷	پایان ارشاد
۶۷۲	راه آهن سراسری				

۷۴۰	کوی دانشگاه	۷۱۸	میانه چپ و راست	۶۷۲	خاطرات اردیبهشت ۷۵
۷۴۲	بحران بی پایان	۷۱۹	تغییر در ایران	۶۷۴	تنش های تنش زدایی
۷۴۳	روزنامه عبدالله نوری	۷۱۹	خطبه های علیه تقلب	۶۷۴	مذاکره ممنوع!
۷۴۳	رایزنی با شیخ	۷۱۹	یک صندلی برای چهار نفر	۶۷۴	اختلاف با رهبری
۷۴۳	دادگاه شیخ	۷۲۲	همدلی با ناطق	۶۷۵	نگران جنگ
۷۴۴	دادگاه ویژه	۷۲۲	بازی انگلیسی	۶۷۵	تنش در تنش زدایی
۷۴۴	نوری و هاشمی	۷۲۴	دولت جدید	۶۷۷	ماجرای میکونوس
۷۴۶	انتخابات پر حاشیه	۷۲۴	روزهای نو	۶۷۸	اشتباه محاسباتی
۷۴۶	تصمیم سخت	۷۲۴	افراط ممنوع!	۶۷۹	سیلی رهبری
۷۴۶	فتوای انتخاباتی	۷۲۵	خاتمی جدید	۶۸۰	دیدار مهم با امیر عبدالله
۷۴۸	هجوم بی امان	۷۲۶	تفاوت هاشمی و خاتمی	۶۸۲	مصاحبه با والاس
۷۴۸	تخریب ویرانگر	۷۲۷	رویکرد نو در مجمع تشخیص مصلحت	۶۸۲	رابطه با آمریکا
۷۴۸	علیه هاشمی	۷۲۷	همکاران خاتمی	۶۸۲	تروزیسم
۷۴۸	اصلاحات خشن	۷۲۸	تغییرات طوفانی	۶۸۳	فلسطین و لبنان
۷۴۹	شکاف در اصلاح طلبان	۷۲۸	کنفرانس سران اسلامی	۶۸۴	دوران سازندگی
۷۴۹	نتیجه انتخابات	۷۳۰	شهردار در زندان	۶۸۶	روایت آماری دولت های پنجم و ششم
۷۵۰	استعفا از مجلس	۷۳۰	بازداشت شهردار	۶۸۶	راست و چپ منتقد
۷۵۰	اشتباه استراتژیک	۷۳۲	دفاع از شهردار	۶۸۶	اولویت کاری
۷۵۰	عباس عبدی	۷۳۳	سریال پر مخاطب	۶۸۸	ایران ۱۴۰۰
۷۵۴	ارشاد در تنگنا	۷۳۳	وزارت کوتاه مدت	۶۸۸	مهار آب و سدسازی
۷۵۴	کنفرانس برلین	۷۳۴	طوفان مطبوعاتی	۶۹۰	برق و نیروگاه های برقی
۷۵۴	انتقاد از مطبوعات	۷۳۵	آقای ارشاد	۶۹۲	نفت، گاز و پتروشیمی
۷۵۵	دیدگاه هاشمی	۷۳۵	راهنمای چپ به راست	۶۹۴	صنایع زیربنایی، فولاد، سیمان و ...
۷۵۵	توقیف جمعی	۷۳۶	قتل های مشکوک	۶۹۶	راه سازی
۷۵۶	آراء خاتمی	۷۳۶	انتخابات خبرگان	۶۹۷	توسعه ارتباطاتی
۷۵۶	کناره سیاست	۷۳۶	قتل های مخوف	۶۹۹	رفاه و سطح زندگی
۷۵۷	هاشمی و انتخابات	۷۳۶	وزارت تمیز	۷۰۴	اقتصاد
۷۵۷	دوباره خاتمی	۷۳۸	نقد وزارت اطلاعات	۷۰۸	کشاورزی
۷۵۹	کابینه نو	۷۳۸	پرونده بی سرانجام	۷۱۰	فرهنگی آموزشی
۷۵۹	یاران خاتمی	۷۳۹	جنایت فجیع		
۷۵۹	روزهای آرام	۷۳۹	خاتمی و قتل ها		
۷۶۰	نماز جمعه	۷۳۹	انتخابات شوراها		
۷۶۲	جهان در جنگ	۷۴۰	سال پریحران		
۷۶۲	انفجار، قدرت و سرعت	۷۴۰	استیضاح بهاری		

فصل ۸ دوران اصلاحات

۷۱۶	گاه شمار ۱۳۷۶-۱۳۸۳
۷۱۸	روزگار نو با خاتمی
۷۱۸	چپ در میدان رقابت

۸۰۴	فرماندهان نظامی	۷۸۴	گاه‌شمار ۱۳۹۱-۱۳۸۴	۷۶۲	تحلیل هاشمی
۸۰۴	دیدگاه رهبری	۷۸۶	انتخاب سخت	۷۶۴	حمله به افغانستان
۸۰۵	مخالفت در سکوت	۷۸۶	دیدگاه رهبری	۷۶۴	کشتار در فلسطین
۸۰۵	همکاری ممنوع!	۷۸۶	حسن روحانی و انتخابات	۷۶۶	رقرائدوم در فلسطین
۸۰۵	خبر تفرقه افکن	۷۸۷	نامزدهای ریاست جمهوری	۷۶۶	جام زهر
۸۰۵	تعامل خفیف	۷۸۷	اصلاح طلبان و هاشمی	۷۶۸	دیدگاه متفاوت
۸۰۸	دولت و رهبری	۷۸۸	اصولگرایان و هاشمی	۷۶۸	دیدگاه هاشمی
۸۰۸	دل‌نگران رهبری	۷۸۸	ثبت نام در انتخابات	۷۶۸	ظهور احمدی نژاد
۸۰۹	حضور واجب	۷۸۸	تصمیم نهایی	۷۶۸	سقوط صدام
۸۰۹	فتوای انتخاباتی	۷۸۹	مشورت با رهبری	۷۶۸	چشم انداز ۲۰ ساله
۸۰۹	دکتر و آیت الله مصباح	۷۹۰	رقابت انتخاباتی	۷۷۰	پرونده باز
۸۱۱	رهبری و انتخابات خبرگان	۷۹۰	معادله جدید	۷۷۰	بحران هسته‌ای
۸۱۲	احمدی نژاد و انتخابات خبرگان	۷۹۰	رقابت تبلیغاتی	۷۷۰	اوج تبلیغات
۸۱۲	نفر اول خبرگان	۷۹۲	جامعه مدرسین	۷۷۱	شیخ دیپلمات
۸۱۲	هاشمی و رهبری	۷۹۲	فیلم نامرغوب	۷۷۱	آخرین چالش مجلس
۸۱۴	چالش دانشگاه آزاد	۷۹۲	نتایج دور اول انتخابات	۷۷۳	اگر هاشمی بود
۸۱۴	رئیس جمهور و دانشگاه آزاد	۷۹۲	اولین انتخابات دو مرحله‌ای	۷۷۳	مجلس هفتم
۸۱۴	دانشگاه هاشمی	۷۹۳	اعتراض علیه تخریب	۷۷۳	پایان اصلاحات
۸۱۵	پایان موقت	۷۹۴	اعتراض به آیت الله	۷۷۴	توافقتنامه پاریس
۸۱۸	دوست عربی	۷۹۴	نتیجه انتخابات ۸۴	۷۷۴	تعلیق ممنوع!
۸۲۰	دیپلماسی فریاد	۷۹۴	تخلف انتخاباتی	۷۷۵	تصمیم نهایی
۸۲۰	صدای بلند	۷۹۴	خبرهایی از گوشه و کنار	۷۷۶	هاشمی ۸۴
۸۲۰	سیاست هسته‌ای	۷۹۶	ناراضی از خاتمی	۷۷۶	هاشمی مدل ۲۰۰۵
۸۲۱	دبیر جدید	۷۹۶	رهبری و هاشمی	۷۷۶	بدرفتاری سیاسی
۸۲۱	روزهایی در حاشیه	۷۹۷	کابینه نو	۷۷۷	مجلس ششم
۸۲۲	اجتهاد	۷۹۷	اصل تغییر	۷۷۷	قدرت یا احساس قدرت
۸۲۲	مطالبات رهبری	۷۹۷	ادامه اصلاحات	۷۷۸	تندروی‌های تاریخی
۸۲۳	برای رهبری، مخالف رهبری	۷۹۷	کابینه دکتر	۷۷۸	تفاوت هاشمی و خاتمی
۸۲۴	انتقاد در سکوت	۷۹۸	انتقاد خصوصی	۷۷۸	فرج سرکوهی
۸۲۴	مخالف سکوت	۸۰۰	سفر به عربستان	۷۸۰	و دیگران
۸۲۴	گفتگوی چالشی با رئیس	۸۰۰	فرودگاه جده	۷۸۰	عبدالله نوری
۸۲۴	می‌خواهند علما را گردن بزنند	۸۰۰	مهمانی خصوصی	۷۸۰	تحزب و هاشمی
۸۲۴	سیاه، خاکستری نه	۸۰۲	نیویورک و احمدی نژاد	۷۸۱	گله از کارگزاران
۸۲۵	سال پایانی دولت	۸۰۳	نامه جنجالی	۷۸۱	پایان

۸۶۶	ملرحی برای وحدت	۸۴۶	شعله‌های اختلاف	۸۲۵	هاشمی و رهبری
۸۶۶	دولت دهم	۸۴۶	بحث انتخابات در مجمع	۸۲۷	همراه دور
۸۶۷	در جستجوی وحدت	۸۴۶	روایت حداد عادل	۸۲۸	پدیده مشایی
۸۶۷	اعتراض خبرگان	۸۴۸	جلسه حاشیه‌ساز	۸۲۹	دولت وحدت ملی
۸۶۷	بیانیه پایانی اجلاس	۸۵۰	دیدار موسوی و رهبری	۸۳۰	مجلس هشتم و دولت
		۸۵۰	رهبری و اعترافات	۸۳۰	انجمن حجتیه و جریانات جدید
		۸۵۰	تلویزیون داخلی اما بیگانه	۸۳۰	فضای انتخاباتی
۸۶۸	گفتگوی چالشی				
۸۶۸	پرسش‌هایی تاریخی	۸۵۲	خطبه‌های تاریخی	۸۳۱	فلسطین در خون
۸۶۸	دست‌های آمریکا	۸۵۲	رهبری و نمایندگان نامزدها	۸۳۱	جنگ ۲۲ روزه
۸۶۹	خاطرات هیلاری	۸۵۲	خطبه‌های ۲۹ خرداد		
۸۶۹	انتظار از هاشمی	۸۵۴	اختلاف با هاشمی	۸۳۲	زیارت و سیاست
۸۶۹	پرسش‌های دانشجویی	۸۵۴	درباره تقلب	۸۳۲	کاخ صدام
۸۷۰	پاسخ‌های هاشمی	۸۵۴	واکنش هاشمی	۸۳۲	زیارت
۸۷۲	چالش دوباره	۸۵۴	نماز جمعه ۲۶ تیر ماه	۸۳۲	دیدار با علما
۸۷۲	تحلیل هاشمی	۸۵۵	سخنان هاشمی		
۸۷۲	آیت‌الله یزدی	۸۵۶	چه می‌خواهم بگویم	۸۳۴	اعتراض و فتنه
۸۷۲	دعا برای یزدی	۸۵۷	تفرقه ممنوع!	۸۳۴	شایعه تقلب
۸۷۲	تک آخر	۸۵۷	حوادث روز	۸۳۴	هاشمی و کاندیداها
۸۷۳	جوابی از دل تاریخ	۸۵۷	کاش دچار این مشکلات نمی‌شدیم	۸۳۴	ماجرای خاتمی
۸۷۳	پادرمیانی خاتمی	۸۵۸	مردم دو گروه شدند	۸۳۵	وحدت غیر ملی
		۸۵۸	جناحی نیستم	۸۳۶	داغ داغ
۸۷۴	پایان التهاب	۸۵۹	پیشنهاد	۸۳۶	مناقشه در مناظره
۸۷۴	اعتراض عاشورایی	۸۵۹	معیار قانون است	۸۳۶	پربیننده‌ترین
۸۷۴	هاشمی و نهم دی	۸۶۰	باید با هم حرف بزنیم	۸۳۷	سخنرانی حرم
۸۷۴	حصر موسوی و کربوبی	۸۶۰	کارهای دیگری که باید بکنیم	۸۳۸	گفتگوی آیت‌الله و دکتر
۸۷۵	فجر ۸۸	۸۶۰	می‌توانیم بر بحران غلبه کنیم	۸۳۸	واکنش محمود
۸۷۵	پایان سال تلخ	۸۶۰	اعتراض نایب‌رئیس	۸۳۸	رقابت خیابانی
		۸۶۰	موافقان	۸۳۹	نامه بدون سلام
۸۷۸	اصول به‌هم ریخته	۸۶۱	علی اکبر پرورش	۸۴۰	متن نامه
۸۷۸	یارانه‌های طولانی	۸۶۱	رهبری و هاشمی	۸۴۱	واکنش رهبری
۸۷۸	تقابل اصولی			۸۴۱	نامه پالیزدار
۸۷۹	سنگالیزاسیون	۸۶۲	فضای تاریک	۸۴۲	پیامک‌های دروغ
۸۸۰	وقف دانشگاه آزاد	۸۶۲	هاشمی در تیررس	۸۴۴	همسر احساساتی
۸۸۱	پایان ریاست بر خبرگان	۸۶۲	پایان نماز جمعه‌ها	۸۴۴	پیروزی‌های نارس
۸۸۲	رقابت آیت‌الله‌ها	۸۶۲	واکنش هاشمی	۸۴۴	اعتراض
		۸۶۲	واکنش‌هایی به تخریب	۸۴۵	هنرمند حساس
۸۸۳	اخلاق در محاق	۸۶۳	حمایت از هاشمی	۸۴۵	نخبگان ناراحت
۸۸۳	دل‌های خون				

۹۲۹ شگفتی در تهران
۹۳۰ آخرین روزهای زمستان

فصل ۱۱ روز رفتن

۹۳۴ آخرین نوروز
۹۳۴ در حاشیه خلیج فارس
۹۳۵ در کیش چه گذشت؟
۹۳۶ سرنوشت کتاب
۹۳۷ حاشیه موشکی
۹۳۸ زندگی و زمانه هاشمی
۹۳۸ حاشیه‌های همیشگی

۹۴۲ آخرین روزها آخرین حرف‌ها
۹۴۲ برجام و فرجام روحانی
۹۴۲ از انتقاد تا تخریب
۹۴۳ سه گروه مخرب
۹۴۳ رقابت انتخاباتی
۹۴۴ رفیق دبیرین
۹۴۴ آخرین روزها

۹۴۸ خدا حافظی در زمستان
۹۴۸ آخرین روز کاری
۹۴۸ غافلگیری در عصر
۹۴۸ هوای تازه
۹۵۰ پیام رهبری
۹۵۲ پیام رییس‌جمهور
۹۵۶ روز تسلیت‌ها
۹۵۶ مظلوم‌تر از بهشتی
۹۵۶ تشییع بزرگ
۹۶۰ در حرم امام
۹۶۶ پس از آیت‌الله

۹۶۹

پیوست

۹۷۰ پینوشت‌ها
۹۹۶ منابع
۱۰۰۴ نمایه‌ها/ اشخاص، مکان، مکتوب، اصطلاح
۱۰۳۶ چکیده عربی، فرانسه، انگلیسی

۹۰۸ سکوت وحشتناک
۹۰۸ انتقاد از آیت‌الله
۹۰۹ ضدضربه
۹۰۹ انتقاد از روحانی

۹۱۰ ریاست خبرگان
۹۱۰ پرونده قدیمی
۹۱۰ ریاست خبرگان
۹۱۱ سکوت ادامه‌دار

۹۱۳ سال انتخابات
۹۱۳ بیانیه لوزان
۹۱۳ بانوی انقلاب
۹۱۳ فقیه زمان‌شناس
۹۱۴ کشمکش سیاسی
۹۱۵ خرداد شلوغ
۹۱۶ تحریف امام ممنوع!

۹۱۸ توافق بزرگ
۹۱۸ مذاکره در رمضان
۹۱۸ کاندیداتوری زود هنگام
۹۱۹ پایان پرونده فرزند
۹۱۹ مهدی در زندان اوین
۹۲۰ انتخابات سرنوشت‌ساز
۹۲۰ ۸۱ سالگی
۹۲۰ هم خدمت کردم و هم خطا

۹۲۳ آخرین انتخاب
۹۲۳ هاشمی می‌آید
۹۲۳ رهبری شورایی
۹۲۳ حمله به رهبری شورایی
۹۲۳ ثبت‌نام در خبرگان
۹۲۳ اجرای توافق پایان تحریم
۹۲۴ چالشی با شورای نگهبان
۹۲۶ سخنان آتشین در مهرآباد
۹۲۷ سال‌های دور از تلویزیون
۹۲۷ بازی انگلیسی
۹۲۸ روز قدر

۸۸۳ برکناری ناگهانی
۸۸۳ روایت آقاتهرانی
۸۸۳ روایت یزدی
۸۸۳ دیدگاه هاشمی
۸۸۴ بازگشت احمدی‌نژاد
۸۸۴ دو سال پرحاشیه
۸۸۴ لج و لجبازی
۸۸۴ استیضاح تلخ
۸۸۶ حادثه در قم
۸۸۶ اصل و حاشیه

نرمش قهرمانانه

فصل ۱۰

گاه‌شمار ۱۳۹۲-۱۳۹۴
۸۹۲ پیر سیاست
۸۹۲ سال حماسه
۸۹۲ شیخ حسن
۸۹۲ ثبت‌نام خبرساز
۸۹۴ رد صلاحیت تاریخی
۸۹۴ آخرین تلاش‌های رئیس‌جمهور
۸۹۵ هشت نامزد
۸۹۵ سرد و گرم مناظره
۸۹۵ تکاپوی اصولگرایان
۸۹۸ انتخاب روحانی

۹۰۰ روزهای نو
۹۰۰ کابینه نو و قدیمی
۹۰۰ سفر نیویورک
۹۰۱ توافق ژنو

۹۰۴ دوستان و دشمنان
۹۰۴ هاشمی و دولت روحانی
۹۰۴ ملاقات با رهبری
۹۰۴ منطقه پراشوب
۹۰۶ دیدار پراحساس

۹۰۸ علیه هاشمی
۹۰۸ جواپی برای سید محمد